

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИК ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЯ КОМИТЕТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЯ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1961 ч.
НОЯБРЬ
14
ВТОРНИК
№ 272 (5062)

Өртээ 2 көп.

Партияның болгаш совет улустун кол экономиктиг сурулгазы болза ийи он чылдарын дургузунда коммунистический материал-техниктиг баазанын тургузуп алыры болур. Ол болза: чуртту буруну-биле электрижидери болгаш ачаа үндөзлөөш улус ажил-агыйынын бүгү адырларына техниканы, технологияны болгаш интинин бүдүрүлгезин организастаарын сайыраңгайдыр; бүдүрүлгө чоруудаларын комплексилг механизастаары, оларны улам четче автоматчыдыр; химияны улус ажил-агыйында калбаа-биле ажылаар; бүдүрүлгениң экономика талазы-биле чаа-чаа ажыктыг адырларын, энергиянын бол-

гаш материалдарын чаа-чаа хевирлерин бүгү талалыг хөгжүдери; бойдустан, материалдыг болгаш күш-ажыл курлавырларын бүгү талалыг болгаш камналгалыг ажылаары; эртемни бүдүрүлгө-биле алыңдан каттыштырары болгаш эртем-техниктиг депшилгенин дүрген темплери; ажилчы чоннарнын культура-техниктиг бедик денели; коммунисттиг тургузунун тилээринин чугула негелдизи болуп турар күш-ажылдын бүдүрүлгөүлүнүн талазы-биле эң сайыраңгай капиталистиг чурттарны элээр ажары болур.

(СЭКП-нин Программасындан).

ТЫВА АССР-НИҢ ДЭЭДИ СОВЕДИНГЕ СОҢГУЛДАЛАР

СЭКП-нин XXII съездинин бүдүрүлгө тыва улуска төөгүлүг болгаш улуг өөрүшкүлүг болушун болган: Тыва автономнуг областы Тыва Автономнуг Совет Социалистиг Республика кылдыр өдө тургускан.

Националдарнын хостуг бот башкартыларынын принциптери дүшүртүр, а ол ышкаш тыва улустун национал-күрүнө кылдыр улам ыңгай хөгжүтүргө таарымчалыг байдалдарын тургузар сурулга-биле чурттугунга бо өдө тургузушкун болза Коммунисттиг партиянын болгаш Совет чазактын ленинчи национал политиказынын боттанышыкынын болгаш тыва улустун дугайында улуг сагын салымшыкынын чайынанчак илерөөшкени болуп турар.

Тыва Автономнуг Совет Социалистиг Республиканын тургустунганы-биле холбаштыр Тыва АССР-нин Дээди Советинге сонгудалары 1961 чылдын декабрь 17-де чоруур дугайында Чарыкты РСФСР-нин Дээди Советинин Президиуму хүлэп алган болгаш бистин республиканын парламентинде ол Чарык чарыттынган.

Тыва республикада эгелеп турар бо сонгуда кампаниялы совет кижилеринин политикагы болгаш күш-ажылчы бедик көдүрүлүшкүнүнү үзгелдиз болуп турар. Партиянын XXII съездинин шийтирлерин, ылангыча партиянын чаа Программасында айткан улуг чаагай сурулгаларын амдыралга боттандырырычте бүгү совет улус эгелеп киришкен. Бо чорук сонгудаларга белеткедиз чедишикнинин чорударына болгаш сонгудаларын идея-политиктиг база организастыг бедик денелге өрттирер чорукка идиг болур.

Бистин республиканын деиискээринге ам болур сонгудаларнын күнелдиз республиканын күрүнө эрге-чагыргазынын дээди органы—Тыва АССР-нин Дээди Совети тургустунар, а оң дараазында Дээди Советтин Президиуму, республиканын Министрлер Чөвүлени, Министрстволар болгаш күрүнө эрге-чагыргазынын өске-даа республика органдары тургустунар. Ычанган ам болур сонгудалар болза Тыва АССР-нин күрүнө тургузушкуну улуг ужу-дузалыг болур.

Тыва АССР-нин Дээди Советинге баштайгы сонгудалар моон мурунда болуп турган сонгудалардан оза байдалдыгы. Мурунда бүгү черлерге нитизи-биле өрттип турган сонгуда кампаниялы ийи ай хуусаа иштинде чоруттуруп турган болза, бистин республикага тускай болур сонгуда кампаниялы РСФСР-нин Дээди Советинин Президиумунун Чарыктын өзүгээр бир ай хуусаа иштинде чоруттуруп. Ычанган сонгудаларга белеткедиз талазы-биле организастыг кемчелериниң конук, хуусааларынын арасы кызы болур. Ол чорук сонгудаларга белеткедиз организастыг кемчелерин чорударына партия, совет болгаш хөй-ниити организастарынын өд-не оперативтиг, эң-не кичөөнгейлиг болгаш организастыг болурун негеп турар.

Тыва АССР-нин Дээди Советинге сонгудалар дугайында Түр Дүрүмдө совет сонгуда системаның кол принциптерин илеретпешаан, ол принциптерин боттандырыр кылдыр организастыг кемчелерин тодаргай айткан турар. Сонгудаларын чорударынын бүгү чуруму совет сонгуда системаның өзүлүг демократтыг керечиле турар. Бо Дүрүмүң чер бүтүргө хажык чокка сагыры болгаш ылан жүгүдери — сонгудаларга белеткедиз-даа, сонгудаларын чорударынын-даа чедишикнинин болурун кол негелдиз болур.

Бо Дүрүмүң өзүгээр Тыва АССР-нин Дээди Советинге сонгудалар талазы-биле чус сонгуда округтарын облуктусомун шийтири-биле тургускан. Республиканын деиискээринге 200 чылды сонгуда участоктары тургустунар. Округтарын болгаш участоктарынын сонгуда комиссияларына ийи жүң чыгыс кижжи ажилчылар. Бо комиссияларын ажилчыларын таарымчалыг байдалды тургузары, комиссияларга дузаалары, оларнын ажактуулерин өөредери — чер-чер Советтеринин күтүскөнүнүнүң чутул хулоолени болур.

Советтеринин депутаттарына кандидаттарын дешиндерде өң-не төлөп болгаш ат-аддарын кижилерин шийли алып дөш, кандидаттарын хуу болгаш ажил-ини шынарларын хурааларга болгаш парламентке эң-не калбаа-биле, бүгү талалыг чугаалажып көөрүп кандырыр — деп, СЭКП-нин чаа Программасында айтканын бүгү-ле партия, совет, хөй-ниити организасталары, ажилчы чоннар улуртулга болулар ужурулуг.

Сонгуда кампаниянын үзгелдиз партия организастарынын кол сурулгазы болза СЭКП-нин XXII съездинин шийтирлеринге үндөзлөөш, чонун ортузунга агитас-массалыг ажилчы чер бүтүргө калбартыры, совет сонгуда системаның принциптерин, партиянын ленинчи национал политиказын, Тыва улус дугайында Коммунисттиг партиянын болгаш Совет чазактын аңа өзүлүгү улуг сагын салымшыкынын дугайы ажилчы чоннарга тайылбырлап талыштырары болур. Тайылбыр-массалыг болгаш организастыг ажилга үндөзлөөш, партиянын XXII съездинин салган сурулгаларын чедишикнинин шийтирлеринге чонун чогадыкчы кустерин мобилизастаары агыт үзгелдиз кол сурулгазы болур.

Тыва АССР-нин Дээди Советинге ам болур сонгудалар бистин республиканын ажилчы чоннарнын Коммунисттиг партияны, оң ленинчи Төп Комитетин долгандыр сырый каттыжымшыкынын болгаш СЭКП-нин XXII съездинин шийтирлерин амдыралга боттандырырына белениниң чайынанчак көртүзү болур.

Эш Н. С. Хрущевтун Узбекистанда чоруп турары

САМАРКАНД. (СЭТА). СЭКП ТБ-нин Бирги секретары, СССР-нин Министрлер Чөвүленинин Даргазы эш Н. С. Хрушев Орхалкы Азиянын республикаларын, Азербайджанын болгаш Кавказдын муруну областтарынын көдө ажил-агыйынын ажилдакчыларынын чөвүлө хураалына киржари-биле Узбекистанга чөдө берген, ноябрь 11-нин өртеннен Самаркандга чорган.

Н. С. Хрушев хоорайнын солун чүдүдери-биле таныжып, узбек улустун эрге-буруну шагда култураларынын байлактарын айткан турар оң төөгүлүг тураскаалдарын көргөн.

Партиянын Самарканд обкомунун бирги секретары А. Махмудов күрүнө көвөп садарынын чыл планын областтык күсеткен дугайында рапортту Ниязга Сергеевич Хрущевка айтканын берген.

Эш Н. С. Хрушев ол чедишикни дөш областтын көдө ажил-агыйынын ажил-ишчилеринге байыр чөдүргөн болгаш күш-ажылга чаа-чаа чедишикнинин чөдип алырын оларга түзөөш.

Н. С. Хрушев Узбекистанга бөдүн чорутушкунун үргүлчүлө, Самаркандда Инүн чок ховуунун райондарында чорупкан.

ЯНГИЕР. (СЭТА). СЭКП ТБ-нин Бирги секретары, СССР-нин Министрлер Чөвүленинин Даргазы эш Н. С. Хрушев Узбекистанга чорупканын үргүлчүлөшпешаан, Инүн чок ховуда чорудуп турар ажилчылар таныжып турар. Ол № 5 болган 6 совхозтарын сугатарга дершишканын көрүп, чаа черлерин шийтедип ап турар ажилдакчылар-биле чугаалашкан.

ИЛЬИЧ СУУР (Казак ССР). (СЭТА). Ноябрь 12-де СЭКП ТБ-нин Бирги секретары, СССР-нин Министрлер Чөвүленинин Даргазы эш Н. С. Хрушев Казакстаннын деиискээринде «Пахта-Арал» совхозка чөдө берген.

Эш Н. С. Хрушев совхозтун ажил-биле таныжарын Комитерин атыг салырынч шөлүн көрүдөргөн эгелеп. Илде көвөп ажилын механизастарына машиналарын комплексилг ачаа көргүскөн. Машиналарын көргөн соонда Н. С. Хрушев чазактын ишкын чадгырын сугатар, өрү бедидир чаштырын сугатар тургудалар-биле танышкан.

Топ суурга Н. С. Хрушев совхозтун улуртукчулары, тускай эртемчилерин болгаш ажилчылары-биле чугаалашкан.

СЭКП-нин XXII съездинин резолюциязын ном кылдыр үндүргөн

Күрүнениң политикагы ном үндүрер чери СЭКП Төп Комитетинин Отчедуун талазы-биле Совет Эвилелиниң Коммунисттиг партиязынын

XXII съездинин резолюциязын ном кылдыр парлан үндүргөн. Ук номну массалыг тиражтыг кылдыр үндүргөн. (СЭТА).

СЭКП-НИҢ XXII СЪЕЗДИНИҢ ШИИТИРЛЕРИ КҮШ-АЖЫЛЧЫ ЧАА ЧЕДИШКИНЕРЖЕ КЫЙГЫРЫП ТУРАР

XXII съездинин делегады-биле ужуражышыкын

1961 чылдын ноябрь 11-де, суббота көзүндө Кызылдын көдө ажил-агый техникамынун залына дэка хөй кижилер чыгып келген. СЭКП-нин XXII съездинин делегады, ажилчы чоннар депутаттарынын област Советинин күтүскөмунун даргазы эш М. К. Мендуме-биле ужуражымшыкка ажилчылар, албан-лакчылар, студентилер чыгып келгенер.

— СЭКП-нин XXII съездинин канчаар ажилда турганын совет кижжи бурзук үргүлчү дайгаралын салып турган—деп, эш Мендуме бөдүнүң сөзүнө чугаалаан. Съезд делегацияны кичөөнгейлиг төзүргө турган. СЭКП-нин бо съездинин чонун ол хире соңуургалды болуп турары бидингир, чүге дээрге, коммунисттиг ниятилерин практиктиг Программаны кижжи төрөгелеринде төөгүтүндө ол съезд бир дугаарында хүлөп алган. Ол болза совет улуска, делегацияны бүгү ажилчы чоннарына бүгү кижжи төрөгелеринин көдир чырык үзгелдиз чөдө чаагай оркуту айткан турар төөгүлүг документ. Ычанган СЭКП-нин үшкү Программанын ажилчы чоннар XX чус чылдын Коммунисттиг манифестин деп аданының ужуру мыда. Марксистич-ленинчи ол өдүр чаагай документини хүлөп алып деп ааскежик съездинин делегацияны тазырышкан — деп, эш Мендуме чугаалаан.

СЭКП-нин XXII съездинин ажилчы канчаар организастарынын, Кремльдин Съездинин Ордуунун дугайында эш Мендумениң чугаалын ужуражылга хураалын киржикчилерин улуг соңуургал-биле кичишкен.

Съездинин ажилы эгелдиз төңчүзүгө чөдир бүгү делегациянын озагай иделешкенин чорутуң, амдырдыктын болууну ийи үндүрүп келгенин бүгү айтырларынын шийтирлеринге оларын чыгыс айтпанын байдалына болуп эркен. СЭКП-нин XX съездинин шийтирлерин

күгөдир талазы-биле Төп Комитеттин чорудуп келген ленинчи политика хөй кижилер чыгып келген. СЭКП-нин XXII съездинин делегады чүвө чугаалаан бүгү делегацияны амырдылдын ийи үндүргөн айтырларынын, бүгү чуртта чоруп турар ажил-чорудаларын байдалы ленинчи принциптерин-биле чугаалажып көргөнер.

Бистин чуртувустун улус ажил-агыйында болгаш култура тургузушкунуңа өвөгү чылдарда чөдип алган чаа-чаа чедишикчинер болза партиянын эш Н. С. Хрущевка баштаган ленинчи Төп Комитетинин кур черлерин шийтедип алып, үзгелдиз башкарарын өдө тургузар. МТО-терин өдө тургузар болгаш колхозчу туртувуну улам быжылаар, эвилелешкен республикаларын эргелеткен калбартыр талазы-биле чөдөрүк улуска, делегацияны өй-шанда болгаш шын болгаш партиянын XXII съездинин тодаргайы-биле бүтүрөткен.

Агы-агы социал туртувунуң күрүнелерин тайып кожа-хөлбө дугуналарынын ленинчи принциптеринге үндөзлөткөн ССР-нин даштыкы политиказы бистин чуртувустун бүгү делегация авторитетин улам бедиктеген.

Партиянын ленинчи шутумдан чаладырлар ораддышкан Молотов, Каганович, Маленков болгаш партияга улуг бөдүтүң өскө-даа киржикчилеринин хоралык ораддышкынын партия съездинге улам илереттинин, туулуңа чөдир чылча шаштырган болгаш бистин орувустун үндүр октадышкан деп, делегат демдеглешкен.

Бистин партиямыс кижжикчилик-даа арык бузулбас быжык чыгыс өтпөгү болгаш сырый каттышкан. Партия чазактары болгаш бергелерин дидим-биле илередиң, ажилчы чоннарга чажырбай чугаалап берип, чаа сурулгаларын чурттуң муруңга салып турар. Бистин партиямыс, оон

Төп Комитетин Сталинга чөдүрү чорук илерединге, оң уржуктарынын туулуңа чөдир ууткаарына ленинчи принциптерин улам-на тодаргайы-биле көргөскөн. Ийи-чангыс амдырдылдын ийи үндүргөн айтырларынын, бүгү чуртта чоруп турар ажил-чорудаларын байдалы ленинчи принциптерин-биле чугаалажып көргөнер.

Эш Мендуме бөдүнүң чугаалынын хөй нурувун бистин республиканын ажилчы чоннарынын мурунда турар сурулгаларга холбаштырган. Партия болгаш чазактын тыва улус дугайында сагын салымшыкынын дугайында ол тодаргай чугаалаан. Оң тодаргай керечин болза, Тыва Автономнуг областы чоокта чаа Тыва Автономнуг Совет Социалистиг Республика кылдыр өдө тургусканын, Тыва АССР-нин экономикамын болгаш култураларын хөгжүдөргө дузаалар кемчелер дугайында докталдым бо чылды октябрь 25-те РСФСР-нин Министрлер Чөвүлени хүлөп алган болган. Коммунисттиг партия болгаш Совет чазактын тыва улустун амдырдылын улам чаагайлап талазы-биле ап турар бо бүгү кемчелерин кичиңик сөткөл-сагыжым өртүп, бистин чуртувусу коммунист тургузушкунунун өдүр чаагай Программанын амдырдылга боттандырыры дөш улам эки ажилдагы кичиңик сөрүк кирип турар-дыр.

Съездинин делегады эш Мендуме оң соонда хураалдын киржикчилерин анда салган хөй айтырларына харыяларын берген.

Чурукта: хураалдын болуп турган үези—солгай талазында эш Мендуме чөвө чугаалап тур; оң талазында—хураалдын залында.

Фото А. Айрини.

Таныжып көргөш...

СЭКП-нин XXII съездинин төөгүлүг документаларын таныжып көргөш, бистин чуртувусту күчүлүг социалисттиг күрүнө кылдыр хураа дурган, ам оңу коммунист туртувунуңа чөдө кирген ленинчи Коммунисттиг партиямыс дөш мөң сөткөл-сагыжым хайыктын келер-дыр. Мен база-ла коммунист туртувучу болгаш коммунист үзгелдиз чурттар ааскежиктиг салгаларын бирөөш мен. Мындыг ааскежиктиг үзгелдиз Тываның аратары, бистин өгбелериниң чүгө дүштө чөвө дег күзөп чораянар. Ам ол боттуг чүзү болуп, амдырдылга боттанып турар.

Бо магамың үе тыва улусу оза өөрүчүгү база бир болушкунуң-биле — Тыва областы Тыва АССР кылдыр өдө тургусканы-биле калсырлашкан. Шаанта тускай күрүнөм

чок, даштыкы дарлакчыларын төгүлүг чораян улус ам көөп Совет Эвилелиниң дөң өргөлиг улустарынын өс-бүдөзүндө автономнуг совет республика болган чорук бистин партиямыстың, чазавастың ленинчи национал политикамын ачы-хавылаан ол.

XXII съездинин салган улуг сурулгалары бистин күш-ажылды, эрес-мадырдыг чорутуу негээр. Мөң Тывада өөрүк тайып күш-ажыл-биле ол сурулгалың чедишикнинин шийтирлөп турга, мен Совет Армиянын хүрөөсүндө тура тайыпкын, күш-ажылды, ааскежик серемчиледиг камгалажым. Төрөөң чуртумга, Коммунисттиг партияга шынчак бараан болур мен.

Ш. МУНЗУК,
Н кезекте солдат.

СЪЕЗДИНИҢ МАТЕРИАЛДАРЫН ӨӨРЕНИП ЭГЕЛЭЭН

Чөвө-Хемчик районунун бүгү партия организастарынын чанында тургузулган партия чырымышыкынын бөлүгүмөрүн өөредилгелер организастыг эгелээ. Берилгелер эгелөөрүнүн мурунда пропагандаларын болгаш партия организастарынын секретарларынын ийи хуанун семинарларын СЭКП райкому организастаан, анда олар теореттиктик чамдык айтырларынын талазы-биле лекцияларын дынаан болгаш бөлүгүмөрүн, школарын ажилчы организастарынын дүрүлгөмүн солушканнар.

Эртен чыл-биле денээрге бо чылын бөлүмөрү өөредилгелер организастыг, бедик шынарды өрттип турар. Баштайгы кичөөлөргө бөлүгүмөрүн динькчылары барык шунтуу чыгыланнар. Ажилчы чоннары өөредилгеге соңуургалы бо чылын дэка берген. Ол черде бидингир. Бистин чуртувуска коммунисттик калбаа-биле тургузарын улуг Программанын СЭКП-нин XXII съездинин бидишкан. Ол төөгүлүг документини амдырдылга боттандырыр төлөдө оңу эли билгир эржежок чугула болгай. Моон ужурунда районун партия чырымышыкынын четкелдизге бо чылын 22 бөлүмөр, 813 улундакчылар неменеш.

Бо өөредилгө чымында партия чырымышыкынын организастар талазы-биле «Чыраа-Бажы» совхозта (секретары эш Хунажык), «Октябрь 30 чылы» колхозта (секретары эш Н. Кызыл-оол), Ленин аттыг колхозта (секретары эш Борбай-оол) партия организасталары, ол ышкаш райком, Чазаванын 1,2 дугаар ортук школаларында, районун шагда салырында партия организасталары байг эвес ажилдаан демдеглөр керек.

Партия чырымышыкынын четкелдизге пропаганда калдарын шийли алырычте СЭКП райкому болгаш партия организасталары улуг кичөөнгейлиг салган. Дуржулгалык пропагандалар М. Доржу,

П. Иванов, Пясовских, Буак, Балдар-оол олар болгаш пропагандаларына соңуургалдыг, шымырак билгилег оң-оң анык пропагандалар партия чырымышыкынын бөлүгүмөрүн ажилдап турар.

Иделөөтүр ажилын чугула эгелээ болур партия чырымышыкынын ажилын экижидер сурулга-биле СЭКП райкому болгаш чамдык партия организасталары партия чырымышыкынын кабинеттерин организастап тургускан. Ам үдө СЭКП райкомунун, «Чыраа-Бажы», «Сут-Акс» совхозтарда парткомарын чанында мындыг кабинеттер ажилдап турар болгаш оларда партия төөгүлүгүн, философияны, политэкономияны, тодаргай экономикамын болгаш бүгү делегация байдалын секциялар ажилдап турар база партиянын агитас-массалыг ажилына дуза көргүзөр тускай секциялар база бар. Ол секциялар улуртукчуларына болгаш консультанттарына шымырак билгилег иштерин килгилзөө.

Иччалаа-даа политиктиг өөредилгени организастарында четкелдиз ам-лаз бар дээрин өөредилгенин баштайгы хүннери көргөскөн. Чамдык партия организасталары, мылангыч көдө ажил-агый тургулга станциясында, районун мал өмкөргөшкө, Чазавата АТК-ында партия организасталары ажилчы чонун өөредилгеге улуг соңуургалы чөдир үзгелдиз, өөредилгелерин организастыг чорудар дөш чөдүрү кемчелерин албаанында ол черлерде баштайгы кичөөлөр чымыдаан чөс үзгүлөөш. Мындыг чөдөрлөрү амдыгаштан эгелээш чаладыл партия чырымышыкынын улуртукчу экижидери районун бүгү партия организасталарын чугула сурулгазы болур.

О. ШИРИНДИВИ,
СЭКП райкомунун пропаганды болгаш агитация калдыниң өргөдөлгөчү ораддышкын.

ВОЛГАДА ХООРАЙНЫ ЧААРТЫР АДААНЫ

Сталинград областын үлетип бурдурулгелеринин, туудаларын, совхозтарынын, колхозтарынын болгаш албан черлеринин коллективтеринин күзүлүн болгаш дилөөн, а ол ышкаш хөй-ниити организасталарынын дил-

дөөн барымдаллаан, РСФСР-нин Дээди Советинин Президиумунун 1961 чылдын ноябрь 10-да Чарыктын өзүгээр Сталинград областы Волгоград область, Сталинград хоорайны—Волгоград хоорай кылдыр адаан.

СЭКП-НИҢ XXII СЪЕЗДИНИҢ СӨЗ-НИҢ ХҮННЕРИНДЕ

СЭКП-НИҢ XXII СЪЕЗДИНИҢ ХҮННЕРИНДЕ АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЯ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

Күрүнениң политикагы ном үндүрер чери Н. С. Хрущевтун илеткелдиң—Партиянын XXII съездинге Совет Эвилелиниң Коммунисттиг партиямын Төп Комитетинин Отчедуу болгаш съездине Н. С. Хрущевтун үндүргөн.

Делегацияны XXII съездинин делегация, оң иштинде Тыва АССР-нин төлөөкчилери көргөн болгаш муң-муң москвачылар, даштыкыдан келген аалчылар, туристер улуг соңуургал-биле көрүп турар.

В. БРАЙКОВСКОЯ,
чуртукчу.

Кол Ассамблеяда

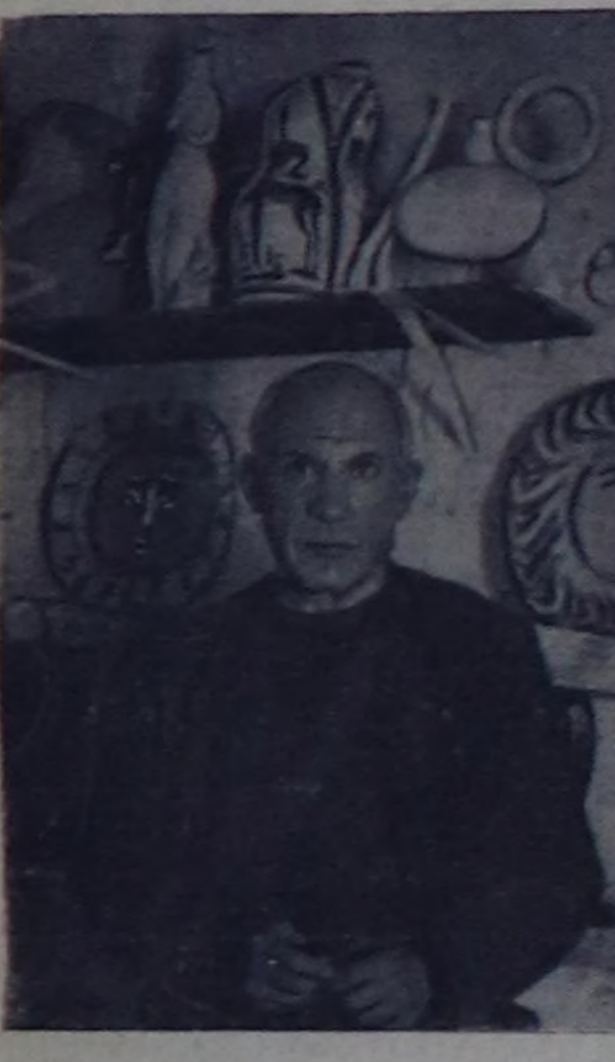
НЬЮ-ЙОРК. СЭТА-ның тускай корреспондентина Н. Турбатенкоңд аманчылы турары болза:

БНО-ның Кол Ассамблеясының XVI сессиясының ноябрь 9-та болган хуралына «Колония чурттарга болгаш улустарга хамаарышпас чорукту тыпсар дугайында Декларацияны боттадырып турарының дугайында» айтыргы чугаалажып көөрүн үргүтүлгөн.

Итериянын дашыгы керестер министр Вачуку бир дугаарында санал берген. 1970 чылга чейир колония чурттарга болгаш улустарга хамаарышпас чорукту тыпсар дугайында Декларацияны боттадырып турарының дугайында» айтыргы чугаалажып көөрүн үргүтүлгөн.

Оң дараалында, Индонезиянын дашыгы керестер министр Субандрио санал берген, ам бо үедө Кол Ассамблеяда чугаалажып турар айтыргыны оңа чугада болуп турарын ол демдегелген. Колонизализмдин ханыг төөгүзгөн доктааган, Субандрионун меделгени болза:

Харын улустар хамаарышпас чорукту чейил алган соода белин колониализм кертүүлөр боттарының өргө-ажыктарын аргалы-ла болза моон сондаар-даа хөвөр арттырып алып дөөш улам чүктүп турарлар. Хей-хей чурттар, оң иштинде Индонезия чаа колониализмге удур демселди ам-даа чорутушкан хөвөр туруп турар. Моң ужурунда Кол Ассамблея колониализмдин айтыргын ботур-чогутуру болгаш угалажыладды-биле өөренип көөрү аажок чугула деп санал турар бис. Айтыргын амыдыралга боттады-

Чурукта: Пабло Пикассо. СЭТА-нын фото-хрониказы.

рар дугайында ам бистин чугаалажып турарымыс Декларация колониализмге удур күштерин мораль талазы-биле тыгылган болур. Ынды болза-даа колониализм күргүчүлөр ол Декларацияны деткизөөнөр, мынд талээде оңу амыдыралга дүрген боттадырар сорулга-биле бистер мораль болгаш политика талазы-биле бүтү-ле аргаларын ажыглаар ужурут бис дөөни ол-дур.

Колониализм дараалың ааанда 70 миллион чыгам кижжи мынчага чейир турбушкан. Колонизмди узуктап чок кылбаан шаанда, чер кырынга тайбың болду-мас. Колония улустарын национал күзел-соруктарын шыны-биле билди турар төлөөлекчилерден КНО-нун комиссиянын тургузар идеяны Индонезиянын төлөөлери деткип турар. Африка-азия болгаш чурттар Декларацияны амыдыралга боттадырал дугайында айтыргыны талазы-биле резолюцияны кирип болурунун арганы ам бо үедө өөренип көрүп турар деп ол чугаалаан. Совет Эвилелинин резолюциясының төлөөлери бистин бүрүн кичээлге-бисти хандып турары чептүг.

Барын Ириан дугайында айтыргы доктааган, Субандрио ол индонезия дөвөсөөрүн КНО-нун хайдаралында шилдеп деп Голландиянын чүчүрүшкүчүн шуут бүрүү шашкан болгаш хүзөөвөн.

Кайы-кайымы хүзөө ап болгу деп үндөенге чугаалажышкынарнын арганы-биле Барын Ириан дугайында айтыргыны шилдеп-дөөрүнче голланд чазакты Субандрио кыдырган.

Франциянын сураглы чурукчузу болгаш хей-ниги амыдакчызы Пабло Пикассонун төрүтүнгөн хүнүнден бээр 80 хар харлааны депшилгел-кижилер чокта чаа демдегелген. Ылангыя көгө-буганын чүруун тайбынын демдээ кылдыр ол баштай-ла чүрүп үндүргөн.

Чурукта: Пабло Пикассо. СЭТА-нын фото-хрониказы.

УГАНДА—ХАМААРЫШПАС ЧОРУКТУҢ ОРУУНДА

Национал-хосталгалыг шөгчөөшкенин күчүдү согушкунуңда империализмдин алырбизиниң сөөгү донарар үстүп чаштап турар. «Чокта чаа-ла түс-чүс миллион кижилерни колониалдорлар дараал турган Азияда, Африкада база Латин-Америкада империализмдин тургузу улам-на чиндиреп бар чыдар» — деп, Совет Эвилелинин Коммунист партиясының XIII съездинде СЭКП ТБ-ның өткөч илеткелине өш Н. С. Хрущев меделгөн.

Чокка чейир-ле колониализм тергилдеп турган чурттарда белин колониализм дараалды болгаш күчүлдүн өзү-чүрүмү узуткаарын амгы үедө шилтирилг чугаалап турар аларга. Ынды чурттуң бирөөзинде Англиянын Топ Африка колонианы — Уганда хамаарып. Уганданың конституциясы-биле холбашкан айтыргынын талазы-биле чокка чаа Лондонга болган конференцияга англи өргө-чаргыралар 1962 чылдын октябрь 9-та Угандага тускай хамаарышпас чорукту тыпсырын чөпшө-реждир ужурга таварышканар...

Угу барымдалан алгыра, Уганда Англиянын протектораты кылдыр саналып турар, Африкада эн-ле кады-берези-биле мүчүтүргөн колони болур. Англи колониалдорлар Угандага «ажык-байлакты өргөлери» деп аздаа системаны ажыглаашкан, боттарының үптөкчи болгаш мүчүткүч колониализм политикаын түс чериниң феодализмдин база хаанынын дузасы-биле боттадырып турар. Угандада колониалдорларга таарымчалык политикаын чорутуп турар чаргычкыларлыг: Буганда, Ангола, Торо, Буваро деп дөрт хире хаанын чаргыралар бар. Англи өргө-чаргыралар оларын аразыга өжөөнөшкөк чорукту өскүдери орадалжып, уганда улусту, а ол ышкаш чуртту өске-даа районнарында чурттагычларынын чыгыс аай каттыжышкынын болдурушкан орадалжып турар. Уганданың хаанынын чаргыраларына кирбиш турар чамдык дөвөсөөрлерин (Чен болгаш Сонгу можулары) «районар чөвүлөөлөр» дээр, англи өргө-чаргыралын диннагыр чалчалары чаргыр турар.

Шажын чүдүлгөнийн алым-биле чоңуу калониктер, протестанттар, мусулманнар, база аямистар деп ыгалын турар 6,5 миллион чурттагыч чоңууг, 243 мүн дөрбөлчү ки шөлдү, улуг эвөө ол чурттуң чурттагыч чоңуу дараал чыгар-

рарына англи өргө-чаргыралар чоңун аразына шажы-чүдүлгө талазы-биле өжөөнөшкөк чорукту база өскүдүп турарлар.

Колониализм дараал болгаш түс чериниң феодализмдин мүчүлгүсү Уганданың үндөни чурттагычларының амыдыралына шажыгар аргажар аар-берге байдалды тургузуп турар. Колониализмдин хемдикчи мүчүлгүсү дараалында саннар көргүзүп турар: Уганданың африка чурттагычларының чамда орулгазы метрополиядын чурттагычларынын чөвөгү катат эвөөш. Угандага чаа төрүтүнгөн мүн уругуң 400-дү өлүп турар. Угандын чурттагычын өөренириге Европандан келген кижилеринден 30 чыгач эвөөш акша-хөргенин чыгартап турар.

Уганданың национал байлаан уранын, аддынны, волюнтаризм, чөсөөлөн, хөвөни, кофени колониалдорлар араатаныш-биле үпкөп, дээр-бөдөл ап турар. Угандага 80 мүн хире тонна кофени, 60 мүн тонна каучук, хей санын таакпын, шайны база көдээ ажыл-агыйың өске-даа продуктуларын бөдүрүп турар. Ол бүтү дашыгы әжелекчилерин байырының үндөни болуп турар. Уганда ажылчыларының байдалы канчаар-да аажок берге. Англиянын чааа белин Угандада албаладыг күш-ажылды бар болуп турарын минир ужурга таварышкан. Рундиртерде, көвөн амыдал кылдыр черлерде аар-берге күш-ажыл хүн бүрдө 12—14 шаң чейир үргүчүлгөн. Херекчөө-ла чүве ужуң амычтыга администратия чери кады-шыгың хемчегин көргүзөр. Диндажада шукту-кулга эвөлдүд болгаш өске-даа бөдүрүлгөлөргө ажылчылары өтээр-лываар чорук кады-биле бидилди турар. Уганданың чамдык фабрикаларында ажылчылар амыдал туралар-ла, оларын дугаал азалтар дээрли Англияның «Ист Африка энд Родес» деп журналы бижөө. Ол-ла журналдын диннагыны болза пестованы кылдыр бар фабрикага өрт боюп турар үедө ийи амычтын база өртенип калган.

Колониализмдин администрация чериниң кижжи шажыгар арга чок ужурдук ажылажышкынын угуң амычтын ажал соксыдышкынын улаа-дараа кылдып турарлар. 1955 чылда коммунал хандырып албан черлеринин 4 мүн ажылчылар, 1956 чылда Кампала районуна да чыгар плантациянын ажылчылары, 1959 чылда 5,5 мүн дөмүр-

Н. С. Хрущевтун илеткелин ном кылдыр үндүргөн

БУХАРЕСТ. (СЭТА). РҮР-нун Куртуенин политикаыг ном үндүрер чери СЭКП-нин XIII съездинде СЭКП-нин Программанын дугайында Н. С. Хрущевтун кылган илеткелин тускай ном кылдыр парлал үндүргөн.

Ол номуу массалыг тиражтыг кылдыр үндүргөн.

Америк-индий чугаалажышкынарнын доозулганы

ВАШИНГТОН. (СЭТА). АКШ-тын президентини Д. Кеннеди биле Индиянын премьер-министри Дж. Неруун аразында болган чугаалажышкынар доозулган. Чугаалажышкынар ноябрь 6-да Нью-Йоркта (Род-Айленд штат) өгөлөн болгаш анаа президент биле премьер-министриниң баштайгы учуражышкыны болган. Оң дараалында ийи хүде чугаалажышкынар Вашингтонга үргүчүлгөн болгаш ноябрь 9-та Ак бажыга доозулган. Чугаалажышкынарнын доозулганынын соода парлал үндүргөн кады кылган америк-индий меделгеледе айтып турарын өзүзгар алырга, «чугаалажып өргө-чаргыраларнын иштинде Берлинге тайбын таварыштырганы чейил алыргыны, Муртуу-Чөөн Азиянын улустарынын тайбынын болгаш хосталганы хандырганын айтыргылары, адролуп шөвөлөлгө болгаш чөсөөлөншкенини дүжүрениге контролюн айтыргылары, Конго дугайында айтыргы, Каттышкан Национал Организациянын бажыкчыларының хемчеглери бар». Президент болгаш премьер-министр тайбынга аймыл тургустунгар районнара байдалды база чугаалажып өргөн» деп диннагында чугаалап турар.

Диннагытын берым-берин айтыргын бижөө чүдүлгө чугаалап турары болза, «берин айтыргын тайбың ара-биле шилтирлөөрүн дилеп тывар дөөш бүтү күжөнишкенини баш бурнгаар алып дээрин президент премьер-министрге бүтүрөткөн».

Диннагытын өске чүдүлгө айттып турарын өзүзгар алырга, чугаалажышкынарнын киржичилери «адролуп шөвөлөлгөн хорутулар дугайында керөөни сонгарлардын чокка чарырын өргөжөк чугулазынга чөпшөрөшкөн». «Каттышкан Национал Организацияны сайыраңгайжыдыралга боттарының сорулгазынын ийиткизин» демдегелген, «Конгога кайтып чейил алдынар болгаш ону таштырар турар» дээринге идеяны илергейлөөн.

Империализмнин сүлчөөлери сойгалаттырган

ГАВАНА. СЭТА-ның корреспондентина Н. Чигариян дымчып турары болза: Хосту Кубага удур америк империализмдин кемип үлгөдиглеринин маргаш чок чаа херетчи бо дүннереде бүтүлгө база катал тодаргай апарган. «Удустуң революстуг шөгчөөшкени» (УРШ) деп адаттырган чажыг контрреволюстуг организацияны чыгча шашкан дугайын Кубаның иштики херектер министрствозу дымнаган. АКШ-тын күрүнө департаментизин болгаш төп разведка өргөлдөгүн (ТРЭ) удуртулгазы-биле ол организация Кубага хоралакчы, үргөдөкчи ажыл-чорудулганы кылган, Фидель Кастроңуң болгаш куба революциянын өске-даа удуртулгаларынын амы-тынынга халданыр беле-леткеп турган.

Диннагында чугаалап турары болза, ол организацияны куба улустуң сатынымычын, хей-ниги ажыдырарыны министр чораян Мануэль Вей Риверонун баштагалдазы-биле 1960 чылдын ортан үезинде тургускан турган. Кубага удур апрельде болган интервенциянын бурал дүшкениниң соода Мануэль Вейни халааш, оң орунга Игнасио Гонсалес Де Мендосаны (амгы үедө АКШ-та турар) болгаш Кубаның аймыл чок чорууну органиарының тудуу хорутуаны УРШ-ның «национал координатору» Р. Гонсалести төмүлгүлгөн турган. Гонсалес «шажыгычы амычтар» деп контрреволюстуг организацияның база удуртукчузу чораян.

УРШ-нин үргөдөкчилери апрельде болган интервенцияны мурунда-ла Гавананың «Энкано» деп оң улуг магалинин болгаш өске-даа садыг төптерин өртөдип, алектри дамчыткычларының шүтүмүрүнү хоралакчы үлгөдиглерин кылган, хей саныг бомбарданы чыдырдырып, өлүрүчү чоруттары кылдып турганнар. Апрель 17-де интервенциянын бөдүлүтүлдө Кубага корум-чүрүм чок болгаш садыгар чорукту тургузар сорулганы олар салын турган.

Интервенциянын чыгча шашма-нынын болгаш контрреволюстуг чажыг бөлүгүн хей саныг киржичилерин тудуу хорутуу соода төп разведка өргөлдөгүн бөдүлгөн агентини П. Мадерести УРШ-ни болгаш өске-даа контрреволюстуг бөдүлгөчү эде организастар, оларын боо-чөпөк, чаштыр чүдүлгө болгаш акша-биле хандыгар кылдыр ишле айда Кубага чоруткан. Аймыл чок чоруктуң органиарының тудуу хорутуаны ол идеяг АКШ-на тургаш ТРЭ-ның удуртукчу ажыдакчылары генераллар Боулинг, Тейлор олардан айтышкыны

саавырларыны шуут ап турган болган.

Диннагында чугаалап турары болза, Кубада өңөлдү үедө контрреволюстуг чажыг бөлүгүн хоралакчы, үргөдөкчи ажыл-чорудулганының күштөлөгөн Кубага удур чөсөкчиг чаа агрессивияны белектелиниң планынын кол кезе болур. Кеннединин чааа бистин чуртуусу-че чаа халдашкыны белектелип турар. Ол чазак хөдөйлөңкчи кубачыларын, латин-америка болгаш өске-даа чурттарын хамааттыларын, америк шеригте албан эрттирген азы ам албан эрттирип турар кубачыларын, шүртторжакчыларын ажыглаар бөшөк турар. Флоридада, Төп Америкада, Доминикан Республикада, Пуэрто-Риканың Вьекес ортулуунда лагерьлерден белектелип чорутуп турар. Төп Американың чурттарынын — Гватемаланың, Никарауаның, Коста-Риканың болгаш өскөлөриң-даа чазактарын Кубага удур ажыгаларын АКШ-тын чааа база алган турар. Чогун-на харын ол сорулга-биле ол чурттарын шериглеринин удуртукчуларының чөвөлгө хуралдарын, АКШ-тын элчинериниң (латин-америка чурттарда) чөвөлгө хуралдарын Честер Боулустан дараалааны-биле чымылдыр деп турар. Төп разведка өргөлдөгүн хей саныг өлүрүчү болгаш хоралакчы, үргөдөкчи чоруттары үлгөдиг дугайында тодаргай саавырларыны УРШ-ның удуртукчуларына берген турган. Олар ыңдыг үлгөдиглерин сентябрьда өгөлөн. АКШ-тын ТРЭ-ниң ол планынын кол чүтүлү болза премьер-министр Фидель Кастроңун амы-тынынга халданыр турган.

Ажыгыч чоннарын дузалачыны-биле Кубаның күрүнениң аймыл чок чорутууну органиары ол кара салгыштыг планын үзө шашкан. Сүлчөөниң бүтү киржичилерин тудуу хорутуулар, оларын чүтлө чаштыгы Кубадан дөшүп үген.

Кубаның аймыл чок чорутууну органиарының тудуу хорутуаны УРШ-ның «национал координатору» Р. Гонсалести меделгени Кубаның телевидение болгаш радиостанциялары дамчыткан.

Кубада контрреволюстуг өлүрүчү болгаш хоралакчы үлгөдиглерге күрөспөдөлгөнинин болгаш ТРЭ-нин шуут киржичилери болгаш удуртулгазын Гонсалес бадыткан. АКШ-тын төп разведка өргөлдөгүн боо-чөпөкчө контрреволюстуг чажыг бөлүккө көрөйлөдөр-биле, самолеттер-биле болгаш Гуантанамода америк шериг базазында чейир берип турган чүве дээрин ол меделгөн.

Чаа ши

РСФСР-нің алдарыг артизи Максим Музуктуң чогаатканы «Эш директор!» деп шыны Тываның күрүнениң хөгжүм-ини театрынын сценарында уюп өгөлөн.

ЧУРУКТА: ушкү көгөгөдөн көргүзүп. Солагай талазында оң талазымче — сохотуң бригадири Долаана (РСФСР-нің алдарыг артизи К. Хуртулек), сохот директору Кызыл-оол (артист Н. Өлөй-оол), парторг Сурун-оол (артист К. Сапык-оол).

Фото В. Лутоковту.

М. В. Ломоносовтун төрүттүнгөн хүнүнден бээр 250 чыл болурунга холбаштыр

МОСКВА. (СЭТА). М. В. Ломоносовтун төрүттүнгөн хүнүнден бээр 250 чыл болур өмүгүн байыраламга белектелип болгаш ону эрттирер талазы-биле комитеттин хуралы ноябрь 10-да РСФСР-нин Эртемдер академияныга болган. Ол хуралды РСФСР-нин Эртемдер академиязынын президентин академик М. В. Келдыш дараалаан болгаш ол чугула хүн-биле холбашкан байыраг хемчеглеринин планын көргөн.

Москвага, Ленинградга, Архангельскке, Калмагорга Ломоносовтун хүнүндө партия, совет болгаш хей-ниги организацияларының орус болгаш дөлегей артемияны чырыкчызын улуг орус артемияны төрүттүнгөн хүнүне тураскаал болдурун байыраалыг хуралдарын эрттирер. Анаа алдар болдурун байыраалыг хуралдар эвилелешкен республикаларын наймызалдырынга база болтулар.

М. В. Ломоносовтун төрүттүнгөн хүнүнден бээр 250 чыл болган өмүг холбаштыр амычаларын, илеткелдерин, бөсөдөлгөн, номчулгаларын болгаш тематиктиг кезжөөрүн үлгүлгөн бөдүлгөлөгөргө, колхозтарга, колхоздорго, туулгаларга, албан черлеринге, эвөө болгаш ортуман, өөр-өредиле черлеринге, эртем-шылалык институттарына, чурттуң клубтарына болгаш култура бажынарына чордулар.

ЛЕНИНГРАД. (СЭТА). М. В. Ломоносовтун «Иштинделин ажыгыга ажыдаары өөрүңүчү» деп өстерин Моңет бажынынга белекчөөн хүдөр медалга шилтип бижөөн. Ол медалды улуг орус артемиянын төрүттүнгөн хүнүнден бээр 250 чыл өмүгү тураскаал болдурун.

Медалдын автору — Москваның скульптору Ю. Келге. Медальдин артын талазында Ломоносовтун портрети болган «1711—1961».

Тайбының болгаш найыралдын эстафетазы

МОСКВА. (СЭТА). Тайбының болгаш найыралдын эстафетазы ноябрь 10-ла Москваның Матөк шөлүгүдөн чоруткан болгаш Чөсөөлөканын кымылагына чедер.

Эстафета үштөртүнчү мурунда америк совет найыралдык айым-бирги чери дөөш Чилгө болур шилдиктериниң ойнашкыныга барып киржир өргөни өң-биле алган.

Баштайгы Москвага болган СССР—Турция дөөн ойнашкыга база-ла бистин бөт бөмбүкчүлөрүнүн түштөрүн 1:0 санга уткан турган.

РСФСР-нің АГААР-ВОЙДУСТУҢ байдалы

Багүн республикага булуттагылап каап турар хүн болур, чамдык черлерге хар чаар. Кызылга хар өвөөш чаар. Хат коммандан ет-тайыга чейир, дагыг черлерге

Редатор Д. Б. БАЙЫР-ООЛ.

БАЖЫҢ ҮНУШТЕРИ КИЖИГЕ ХОРАЛЫГ БЕ?

Ногаан үнүштер болза хүндүс хөмүрүг ажыг хейи агарардан килер тынын, агаарын составын оң-биле аргалап турар. А дүңө ногаан үнүш оң сир дөлдөр ажыдап күтүүсүр—өсөрдүгү килер тынган үлгөрдүгү үндүр тынын, агаарын баксаралдып турар. Моң-би-ле черелештир бажың иштинде ногаан үнүштериниң ажымын азы хоразын дугайында айтыргы тургусту-лукун келгир чөптү. Ол талазы-биле шөвөлгө шилчөө-дөлгөри чорударын РСФСР-нин Кадик камгалла министрствозунун Ленинградта санитар-арыг-шөвөр эртем-шылалык институтуна болгаш СССР-нің Эртемдер академиязынын В. Л. Комаров атыг Болоника институтуна дааскан турган. Агаа солун дуржулгаларын чорутуулан.

Хөмүрүг ажыг хейлер элөөн каш катат эвөөжөр, чүгө диле дүңө үнүш болза хүндүс синдирип турар. Агаа хөмүрүг ажыг хейлеринде дыка эвөөшти ыгал үндүрүп турар. Ынчаганаш 600 хире бажың үнүштериниң санын алыгы амыч хейи чыгыс кижиниң бир дүңө үнүш тынган бирүү фотондиги шынарлар, чок болза агаарда ужурут турар микроорганизмдерин өлүрүп шыдалар ийиле оларын өзү көвүдээрине шаштыктар бөдүлгөлөри боттарында үндүрүп турары конжуг ажыгын. Ол дээр бистин тынган турар агарыштын лезинфекциялар турары-биле дөмө-дир, Ынчаганаш үнүштер-болза өрөөлүн агаарын арылгөр шынарлыг деп түңкөп болур.

Бажың үнүштери чамдык таварылгаларда хоралыг салдарына база чедир берип болур. Чижээ, нарисс, андия дзын чижетки үнүштер чектелешкенин оң үезинде эфиринг чыдыг үстерин үндүрүп турар, оон кижжи кузуп, харын-даа моорай берип болур. Олөндөр деп үнүштү ажаарда үрүтүчү чунуп ап турбас болза оң бөдүлгөри, уну болгаш чекетери хоранын сутларын үндүрүп турар. Эфирин деп бир үнүш бар, оң чүдүлү аска кирер болза кижини күстүрүп болур болган оон-даа өске. Ынчалажок өрөөлгө өстүрер үнүштерин кижиге хоразы конжуг ховар таварылгаларда болур, а ногаан үнүштен ажыктыг чүлү хей дээрин сиклр бүтүлгө билдине берген боор.

САНИТАР-ЧЫРЫДЫШКЫН БАЖЫНЫ.

Агаар кирбес камераларга күсү-кышкы уениң дургуунда 3000 хире дуржулгаларын кылган. Ук камераларга чүс харлар (агаар), алдын-ыш (кузубка), герань, арания, аспидистра, лимон, пальма, бегония, рекс дзын оон-даа өске үнүштерин үндүргүзгөн турган. Хай-саралдарын дүн, хүн чок чорудуп келген. Агаарын физиктер болгаш химиктер шынарларынын, мыда микроорганизмдерин өлгөдөгүн кылдып байдалды чоруп турарының дугайында түңөөлгө кылдырган. Ол үнүштер агаарын шыны чамдыкта 50 чүк чедир көзүлдүдиг турарын ол түңөөлгө көргүсүн. Бо болза ототтар уениң иштинде агаарын шыгы 35 чүк чедир күдүлдүг бээр төп одалгалыг бажыктарга тергилг үнелер болуп турарын айтыр херек. Үнүштерин өрөөлгө агаарына доубрак-доозууну чоруп конжуг эвөөжөр.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Шетиниян кудумчу, бажың № 3 ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторунун 24-63, редакторунун орадалгынының 35-24, пропаганда кидизинин 23-54, харысалгалыг секретарының болгаш харысалгалыг дөжүрүнің 23-35, көдө ажыл-агый кидизинин 25-38, партияг амыдалыг кидизинин 25-35, партияг амыдалыг кидизинин 22-64, бухгалтерияны 31-75, корректорларын 21-47. Солуң келбей барганда 32-75 телефонга догарар.